

Шепеленко В.С.

студентка,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

СУЧАСНИЙ СТАН СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄБРР

Кошти, які надаються міжнародними фінансовими організаціями є ваговим джерелом фінансування розвитку економіки держави. Для України важливість такої співпраці обумовлена тим, що наша країна перебуває на шляху запровадження масштабних реформ, які повинні призвести до позитивних структурних зрушень в економіці. Також після закінчення війни знадобиться чимала фінансова допомога задля відновлення багатьох будівель, підприємств та секторів економіки в цілому.

Значну роль у фінансуванні українських реформ протягом останніх п'яти років відігравав Європейський банк реконструкції та розвитку. Саме тому, ми вже маємо розуміти наскільки ефективним було використання залучених коштів, визначити можливі перешкоди у

співпраці з цим банком, а також розробити стратегію можливої допомоги ЄБРР у майбутньому відновленні України.

Європейський банк реконструкції та розвитку було засновано 29 травня 1990 р. в Парижі за ініціативи Президента Франції Франсуа Міттерана. Метою банку є надання фінансування державам при перебудові власної економіки у стан відкритої ринкової, яка буде характеризуватися конкуренцією та ринковими відносинами, а також сприяння приватному сектору та його різноманітним ініціативам [1, с. 449].

Від початку своєї діяльності у 1991 році, Європейський банк реконструкції та розвитку надав інвестицій до проектів на загальну суму приблизно 182,4 млрд. євро [2].

Відповідно до Указу Президента № 379/92 від 14.07.1992 Україна отримала членство в Європейському банку реконструкції та розвитку в серпні 1992 року.

ЄБРР є одним з найбільших інституційних інвесторів в Україні. Станом на початок травня 2022 року сукупний обсяг виділеного Україні Банком фінансування становить 16,5 млрд. євро в рамках 510 проектів. На стадії реалізації знаходиться 9 спільних з ЄБРР проектів загальним обсягом позик 1 764,0 млн євро [3].

Розглянемо рис. 1, на ньому схематично зображено розподіл поточного фінансування ЄБРР за секторами економіки.

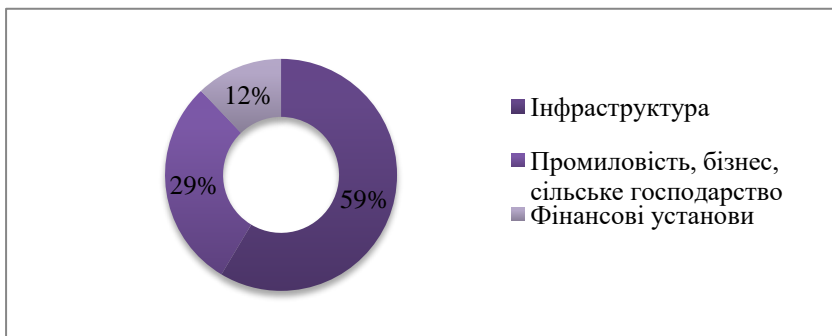

Рис. 1. Розподіл фінансування ЄБРР за секторами економіки

Джерело: [2]

Таким чином, можна зробити висновок, що на сьогодні найбільша частка коштів йде на фінансування розвитку транспорту та інфраструктури держави, якщо точніше, то 59% від загальних обсягів, або 2,422 млрд. євро у грошовому виразі. На розбудову та розвиток промисловості, бізнесу та аграрного сектору направляється вдвічі менший фінансовий ресурс, а саме 29% від загальних обсягів, або 1,226 млрд. євро у грошовому виразі. Залишок 12%, або 520 млн. євро у грошовому виразі направлені на фінансування фінансових інституцій.

Розглядаючи кількість профінансованих проектів протягом 2016–2021 рр., можна визначити, що у 2021 р. кількість проектів складає 35, а у 2017 р. вона складала 27. Таким чином, за цей період, цей показник збільшився 8 або на 29,6%. Однак, у 2019 році спостерігалось значне зростання кількості проектів, у порівнянні з попередніми роками, а саме приріст у 80%, з 27 до 51 проекту. Важливу роль у цьому відіграли запроваджені українським урядом реформи, що стали фундаментом стабільності та прозорості економічних та політичних процесів всередині держави. Однак, у 2020–2021 рр. кількість проектів знову скоротилась на 30%.

З точки зору вартісного аналізу проектів, то ситуація відрізняється від кількісного виразу узгоджених ініціатив. Загалом, у 2021 р. обсяги наданих кредитних ресурсів склали 1 065 млн. євро, а у 2016 р. вони склали – 581 млн. євро. Отже, вони збільшились на 484 млн. євро або на 83,3%. Протягом 2016–2018 років можемо спостерігати стабільні обсяги кредитних ресурсів. Також, чітко видно зростаючу тенденцію у 2019 році, за який залучили 1125 млн. євро, що на 114% перевищує обсяги кредитування минулих років.

У 2020 р. ЄБРР відреагував на пандемію COVID-19 в Україні, надавши 812 млн. євро інвестицій. Україна посіла третє місце серед країн операцій Банку за річним обсягом інвестицій. Це фінансування було необхідне для української економіки, сприяло подоланню невизначеності, пов'язаної з пандемією, допомогло бізнесу адаптуватися до кризи COVID-19 [2]. 2021 рік характеризувався також зростанням інвестицій у вартісному вираженні на 31%, однак кількість проектів зменшилась, тобто можна казати про те, що сьогодні ЄБРР вкладає кошти у більш масштабні проекти.

За весь період діяльності ЄБРР з Україною було втілено чимало суспільно-корисних проєктів. Наприклад, один з найбільш амбітних проєктів в галузі співпраці з державними підприємствами та приватними компаніями – реструктуризація «Укрпошти». На виділені 63 млн. євро «Укрпошта» реорганізувала відділення, здійснила перехід на мобільні офіси і трансформувала логістичну модель, включаючи побудову логістичних центрів [4].

Однак, за весь період співпраці ЄІБ та України також був і негативний досвід співпраці. Для прикладу, у 2017 р. Уряд України звернувся до ЄБРР та ЄІБ з проханням надати кредитне фінансування для проєкту розширення метрополітену у м. Харків. Пропонований проєкт, оцінювана вартість якого складає приблизно еквівалент 323 млн. євро, передбачав продовження існуючої лінії метро на 3,5 км і будівництво 2 станцій метро, будівництво нового вагонного депо та придбання нового рухомого складу. Очікувалось, що роботи будуть завершені до кінця 2023 р. Однак, наразі триває лише підготовчий етап та уряд прогнозує, що проєкт буде втілений не раніше, ніж через 4 роки [5]. Така тривала реалізація проєкту, має чимало причин, серед яких варто виділити наступні: конфлікт інтересів між ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» та CRRC Tangshan Co. LTD через тендер на постачання поїздів метрополітену; помилки в розрахунках тендерного комітету, що викликало скасування першого узгодження ЄІБ [6], підготовчі роботи, що передбачають підготовку будівельного майданчика, відселення людей, знесення будівель, відшкодування їх вартості власникам, судові розгляди; епідемія COVID-19.

Варто також вказати підтримку України Європейським банком реконструкції та розвитку під час вторгнення росії у 2022 р. Європейський банк реконструкції та розвитку заявив про перший пакет фінансування для підтримки сталості України у розмірі 2 мільярди євро, «щоб допомогти громадянам, компаніям та країнам, що постраждали від війни в Україні». Банк заявив, що «коли дозволять умови, ЄБРР також буде готовий узяти участь у програмі реконструкції України, відновленні джерел існування та бізнесу, відбудові життєво важливої інфраструктури, підтримці ефективного управління та забезпеченні доступу до послуг» [7].

Отже, проведений аналіз співпраці України з ЄБРР, з одного боку, дає нам мотиви сподіватися, що наша держава продовжить отримувати фінансову допомогу з боку банку, про що свідчить стабільність фінансування кожного року. З іншого боку, ми бачимо необхідність залучення коштів та готовність вітчизняного уряду проводити реформи та ефективно використовувати грошові ресурси. На мою думку, після закінчення війни, нашій державі буде важко розплачуватись по кредитах, тому ми маємо сприяти залученню коштів на більш пільгових умовах, або навіть очікувати благодійну допомогу.

Проблемою для подальшого розвитку співпраці з Європейським банком реконструкції та розвитку залишається проблема корупції, яку потрібно долати на всіх рівнях. Також, сприяти поглибленню відносин будуть такі заходи, як забезпечення повної прозорості та відкритості моніторингу бізнес-проектів протягом всього періоду їх реалізації; втілення законодавчі положення, що дозволять ЄБРР здійснювати випуск облігацій у національній валюті; виконання всіх зобов'язань щодо впровадження структурних реформ та перетворень економіки. Найважливішою умовою є внутрішньополітична стабільність та чітке дотримання проєвропейського напрямку у реформуванні країни.

Список використаних джерел:

1. Чудновець А.А. Заснування Європейського банку реконструкції та розвитку. *Збірник наукових праць «Актуальні проблеми права: теорія і практика»*. 2014. № 29. С. 445–454.
2. Офіційний сайт Європейського банку реконструкції та розвитку. URL: <https://www.ebrd.com/ru/home.html>
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/ebrr>
4. У які проєкти інвестує ЄБРР в Україні // Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2021/09/24/678126/>
5. Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови виконавчого комітету. URL: <https://www.city.kharkov.ua/uk/news/-50959.html>
6. Офіційний сайт ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод». URL: <https://www.kvsz.com/index.php/ua/pres-sluzhba/item/2550-meriia-kharkova-poshyriiue-npravdyvu-informatsiiu-pro-rezultaty-tenderu-po-metropolitenu>
7. ЄБРР заявив про пакет заходів для підтримки України на 2 млрд євро // Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ebrr-dopomoga-ukrayina/31745691.html>